

รายวิชา ศิลปะ

รหัสวิชา ศ๑๖๑๐๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ลายไทยหรือลายใคร

ผู้สอน ครูทินกร ปิ่นทอง

ลายไทยหรือลายใคร

การเดินทางของศิลปะจากหลากหลายวัฒนธรรมสู่การวาดลายไทยในปัจจุบัน

คำถามชวนคิด

นักเรียนคิดว่า

ชาติไทยมีศิลปประจำชาติหรือไม่

ให้นักเรียนดูรูปภาพแล้ววิเคราะห์ว่ามีลายไทยหรือไม่

ประติมากรรมพระแม่ทุรคามหิชาสุรมรรทินี
ประเทศอินเดีย

ให้นักเรียนดูรูปภาพแล้ววิเคราะห์ว่ามีลายไทยหรือไม่

ประติมากรรมที่บุโรพุทโธ (พ.ศ. ๑๓๒๓-๑๓๙๓)
ประเทศอินโดนีเซีย

ให้นักเรียนดูรูปภาพแล้ววิเคราะห์ว่ามีลายไทยหรือไม่

ปราสาทบันทายสรี (พ.ศ.๑๕๑๐-๑๕๔๓)

ประเทศกัมพูชา

นักเรียนคิดว่าลายไทยในปัจจุบันเหมือนหรือคล้ายคลึง
กับภาพที่ดูเมื่อสักครู่หรือไม่ อย่างไร

วิหารวัดร่องขุ่น จังหวัดเชียงราย

นักเรียนรู้จักกล้วยไทย
ลายอะไรบ้าง

สิ่งที่จะได้เรียนรู้ในวันนี้

- ๑ การวาดลายไทยเบื้องต้น
- ๒ รู้และเข้าใจที่มาของลายไทย
- ๓ คุณค่าของศิลปะไทย

เปรียบเทียบสองภาพนี้

ที่มาภาพ : <https://twitter.com/miscthailand/status/1244923807854252034/photo/1>

<https://www.doctor.or.th/article/detail/10278>

ที่มาของลายไทย

ลายไทย เป็นลายที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยมีธรรมชาติมาเป็นแรงบันดาลใจ

บันดาลใจ โดยดัดแปลงธรรมชาติให้เป็นลวดลายใหม่

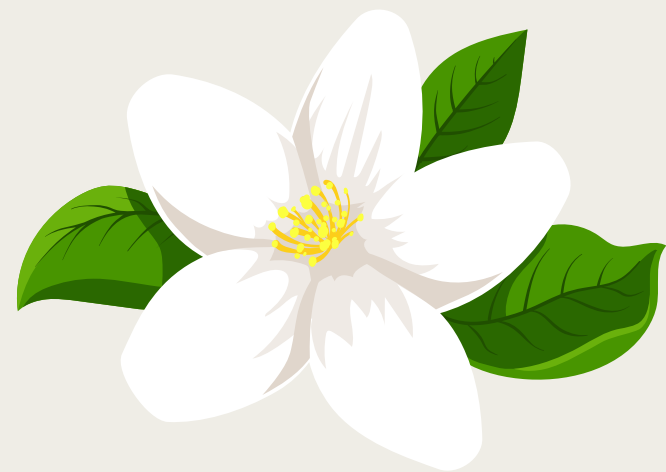
เช่น ตาอ้อย ก้ามปู เปลวไฟ รวงข้าว และดอกบัว ฯลฯ

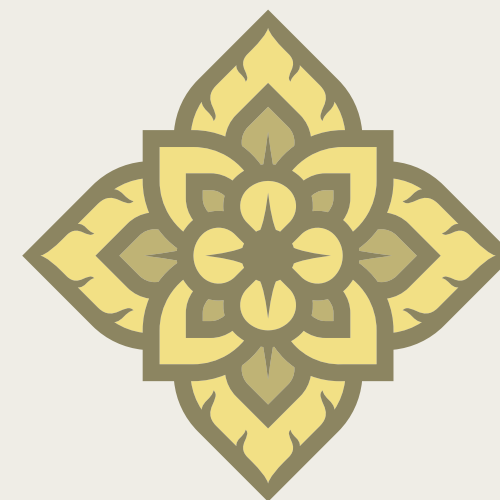
เปลวไฟ

ลายกระหนกเปลว

ดอกไม้

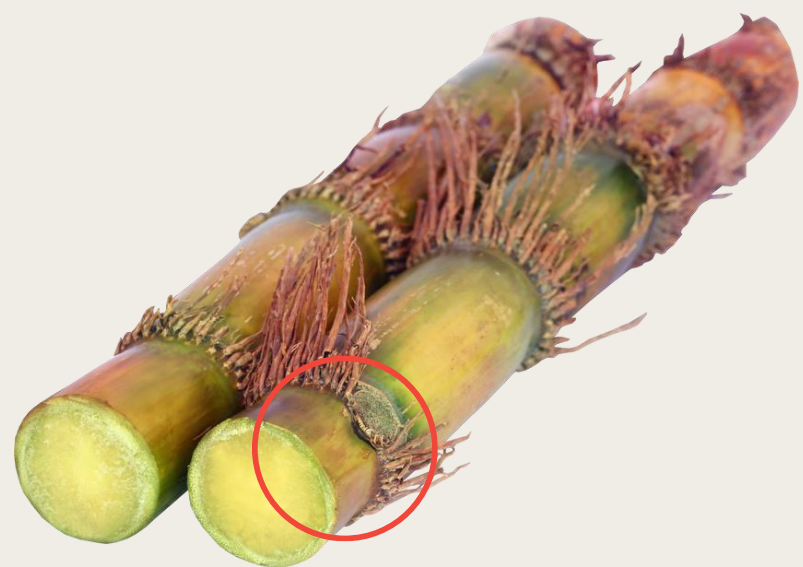

ลายประจำยาม

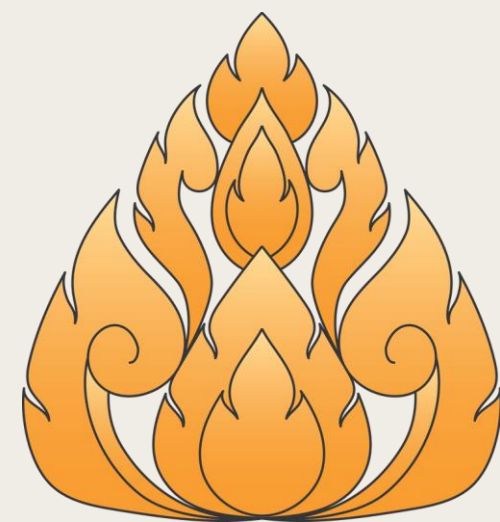

ข้าวบิณฑ์

ลายพุ่มข้าวบิณฑ์

ตา หรือหน่อต้นอ้อย

ลายกระจิงตาอ้อย

คำถามชวนคิด

นอกจากที่มาของลายไทยจะมาจากธรรมชาติแล้ว

ศิลปะไทยและลายไทยมีแหล่งที่มา

จากที่ใดอีกบ้าง

ที่มาของภาษาไทย

๑. การเลียนแบบธรรมชาติ
๒. วัฒนธรรมและศิลปะจากต่างชาติ
๓. ความเชื่อและศาสนา

๑. การเลียนแบบธรรมเนียมชาติ

ลวดลายไทยบางอย่างก็ได้จากธรรมเนียมชาติ ต้นไม้

ดอกไม้ หรือสัตว์ เช่น การวาดลวดลายกระจังใบเทศ

ลายกระจังพื้นปลา เป็นต้น

๒. ศิลปะจากต่างชาติ

ต้นแบบของลายไทย คือ ลวดลายในศิลปะอินเดียโบราณ

ที่แพร่หลายเข้าสู่ดินแดน ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

เมื่อกว่าพันปีมาแล้ว ครั้นเมื่อผ่านพัฒนาการในดินแดนต่าง ๆ

รวมทั้งดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน

๓. ความเชื่อทางศาสนา

ศิลปะไทยได้รับอิทธิพลจากประเพณีและวัฒนธรรม
ในสังคมไทย เช่น ความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของ
คนไทยที่ได้สอดแทรกไว้ในผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น
โดยเฉพาะศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา
อาจกล่าวได้ว่าศิลปะไทยสร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนา

พัฒนาการของกล้วยไทย

๑. สมัยทวารวดี
๒. สมัยสุโขทัย
๓. สมัยอยุธยา
๔. สมัยรัตนโกสินทร์

๑. สมัยทวารวดี

ได้รับอิทธิพลจากศิลปะในประเทศอินเดีย
ลายที่พบมีที่มาจากธรรมชาติ มีการขมวด
ม้วนเข้า ม้วนออก เช่นลายผักกูด

ธรรมจักร ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๒
พบที่วัดเสนาหา จังหวัดนครปฐม

๒. สมัยสุโขทัย

ได้รับอิทธิพลจากศิลปะทวารวดี ลพบุรี
รูปแบบศิลปะลังกาก็เข้ามาพร้อมกับ
พุทธศาสนาแบบเถรวาท ลวดลายไทย
เช่นลายพุ่มข้าวบิณฑ์

วัดมหาธาตุ จังหวัดนครปฐม

๓. สมัยอยุธยา

ได้รับอิทธิพลศิลปะสุโขทัย
มีพัฒนาการลายกระหนก และลาย
อื่น ๆ จนกลายเป็นยุคที่ศิลปะลายไทย
เป็นเอกลักษณ์อย่างมาก

ตู้พระธรรมลายรดน้ำ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔. สมัยรัตนโกสินทร์

เป็นยุคที่มีการพัฒนาลายไทยอย่างสูงสุด

ได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ

เช่น จีน ฝรั่งเศส เป็นต้น

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

หมวดหมู่ลายไทย

๑. หมวดกระหนก

๒. หมวดนารี

๓. หมวดกระบี่

๔. หมวดคชะ

๑. หมายัดกระหนก

คือ ลายไทยพื้นฐาน เช่น กระหนกสามตัว
กระหนกไบเทศ กระหนกเปลว ถือเป็นอย่าง
แรกที่ต้องฝึกฝนให้ชำนาญก่อนที่จะวาด
หมวดหมู่อื่น ๆ

๒. หมาดนาริ

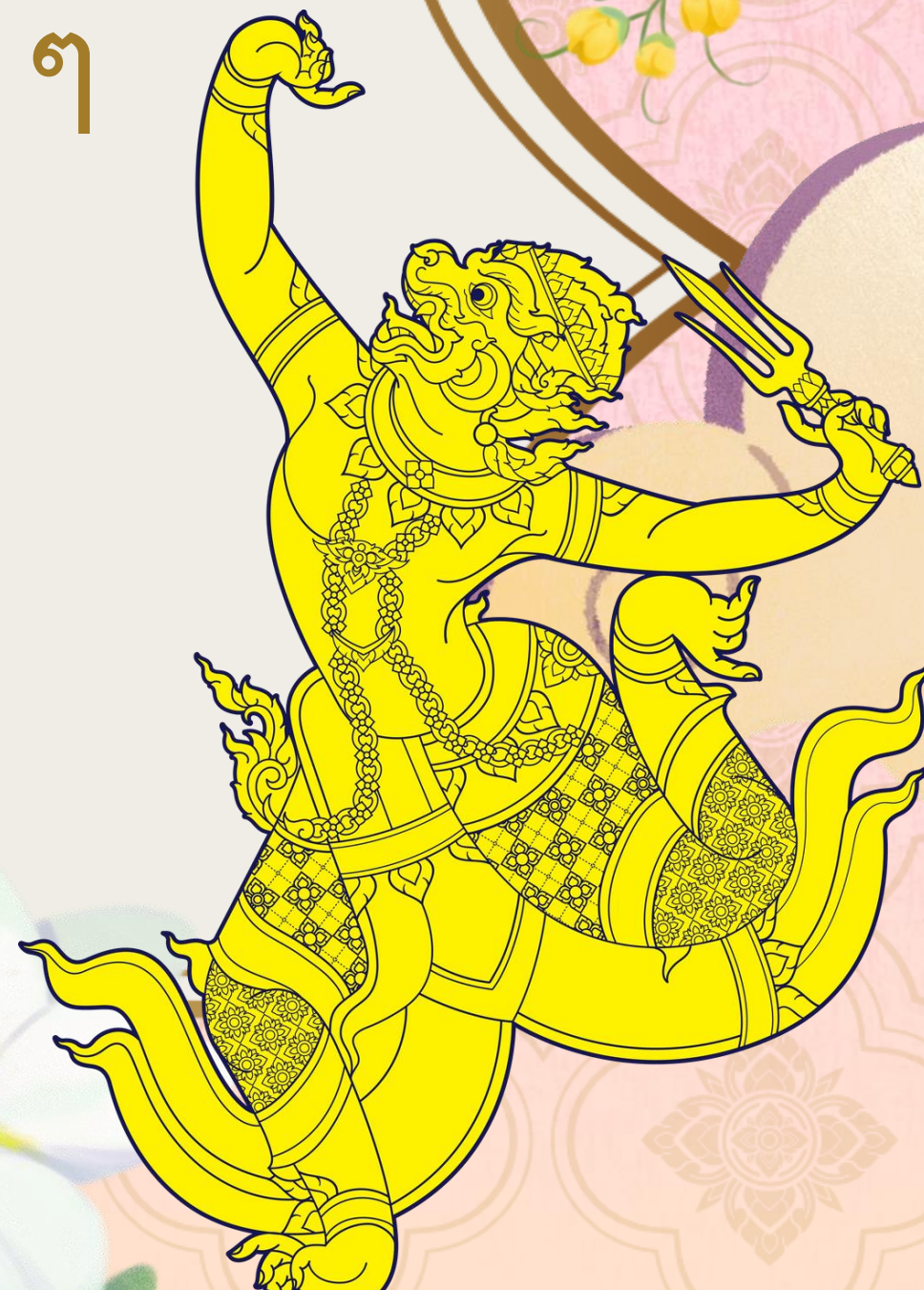
คือ การเขียนหน้ามนุษย์ เทวดา
นางฟ้า พระ และนางซึ่งถือว่าเป็น
ภาพหลักของภาพไทย

๓. หมาดกระปี่

คือ การฝึกเขียนภาพอมนุษย์ต่าง ๆ

ได้แก่ พวักยักษ์ วานร เป็นต้น

๔. หมาดคชะ

คือ การฝึกเขียนภาพสัตว์สามัญและภาพสัตว์
ประติษฐ์ต่าง ๆ ประเภทแรกคือสัตว์ที่มีอยู่
บนโลกมนุษย์ เช่น ช้าง ม้า วัว นก เป็นต้น
ประเภทที่สอง คือ สัตว์ประติษฐ์ หรือ
สัตว์หิมพานต์ เช่น กินรี พญานาค เป็นต้น

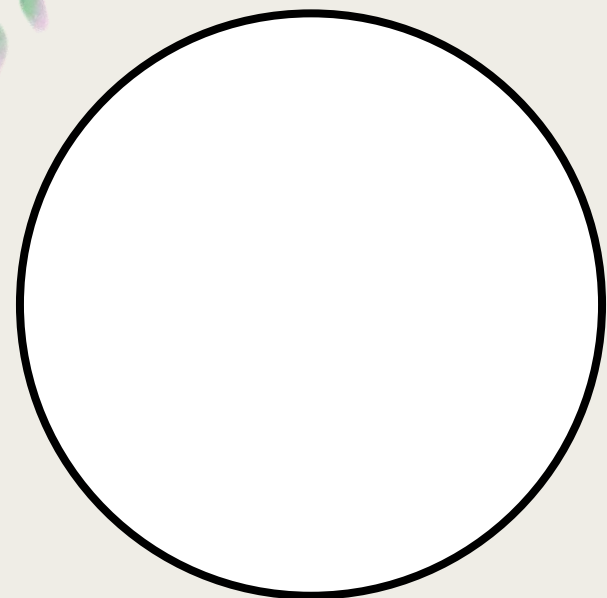

ตัวอย่างผลงานจิตรกรรมไทย

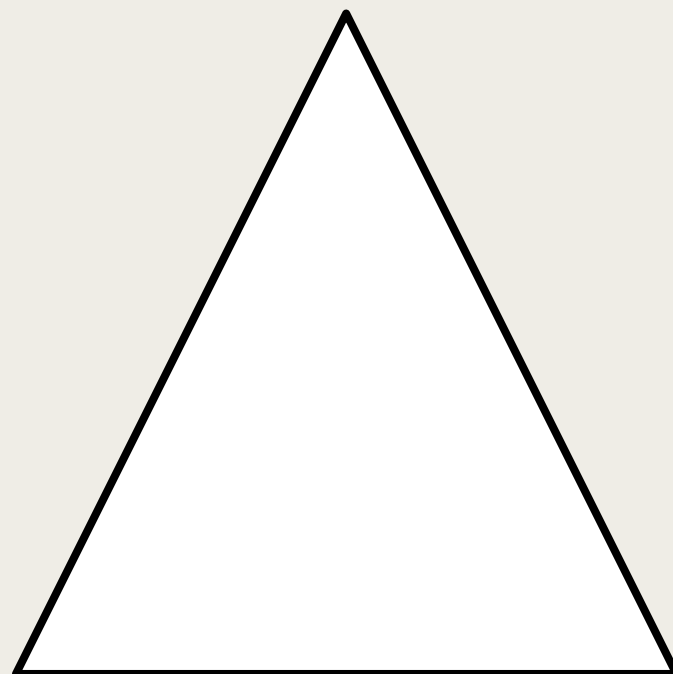

ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

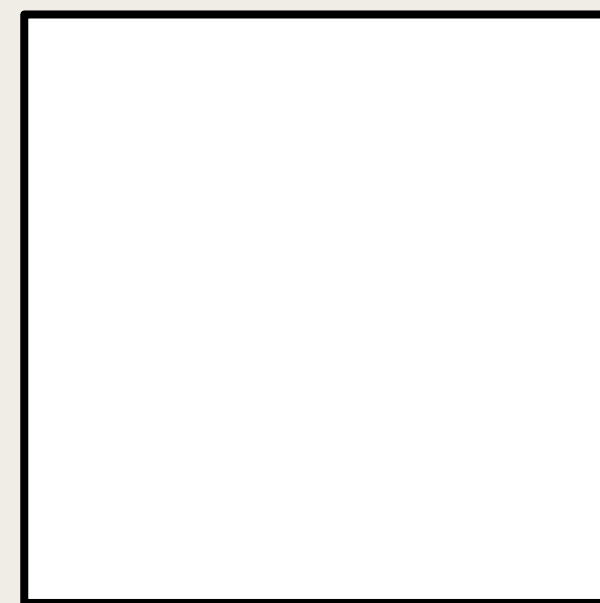
ให้นักเรียนวาดเส้นภายในรูปร่างที่กำหนดให้

๑. รูปร่างวงกลม

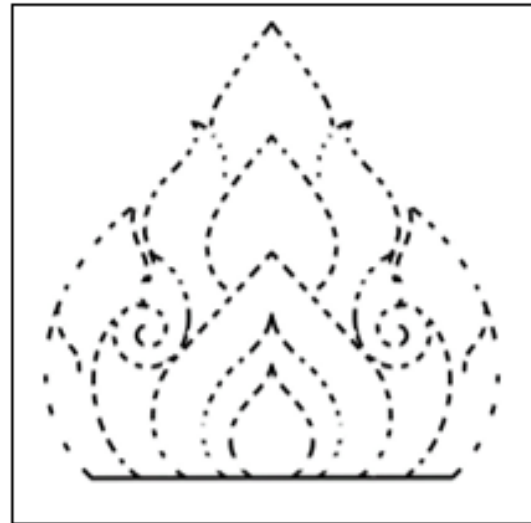
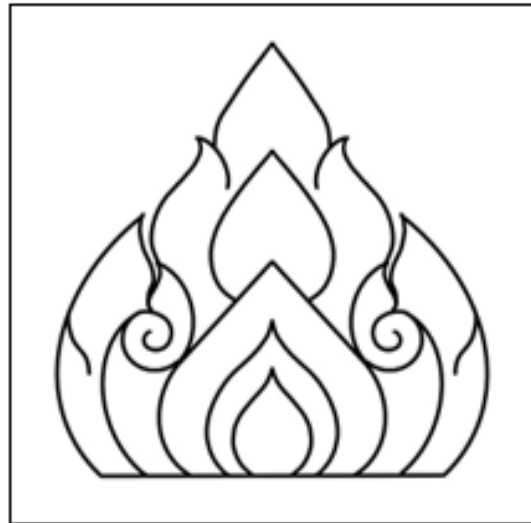
๒. รูปร่างสามเหลี่ยม

๓. รูปร่างสี่เหลี่ยม

ใบงานที่ ๑ เรื่อง การวาดลายกระจังโบเทศ
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง ทักษะศิลป์ถิ่นไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ลายไทยหรือลายโคร
รายวิชา ศิลปะ รหัสวิชา ศ๑๖๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดลายกระจังโบเทศตามเส้นประ และวาดลายกระจัง
โบเทศในกรอบสี่เหลี่ยม พร้อมระบายสีให้สวยงาม

กิจกรรม

สร้างสรรค์ผลงาน

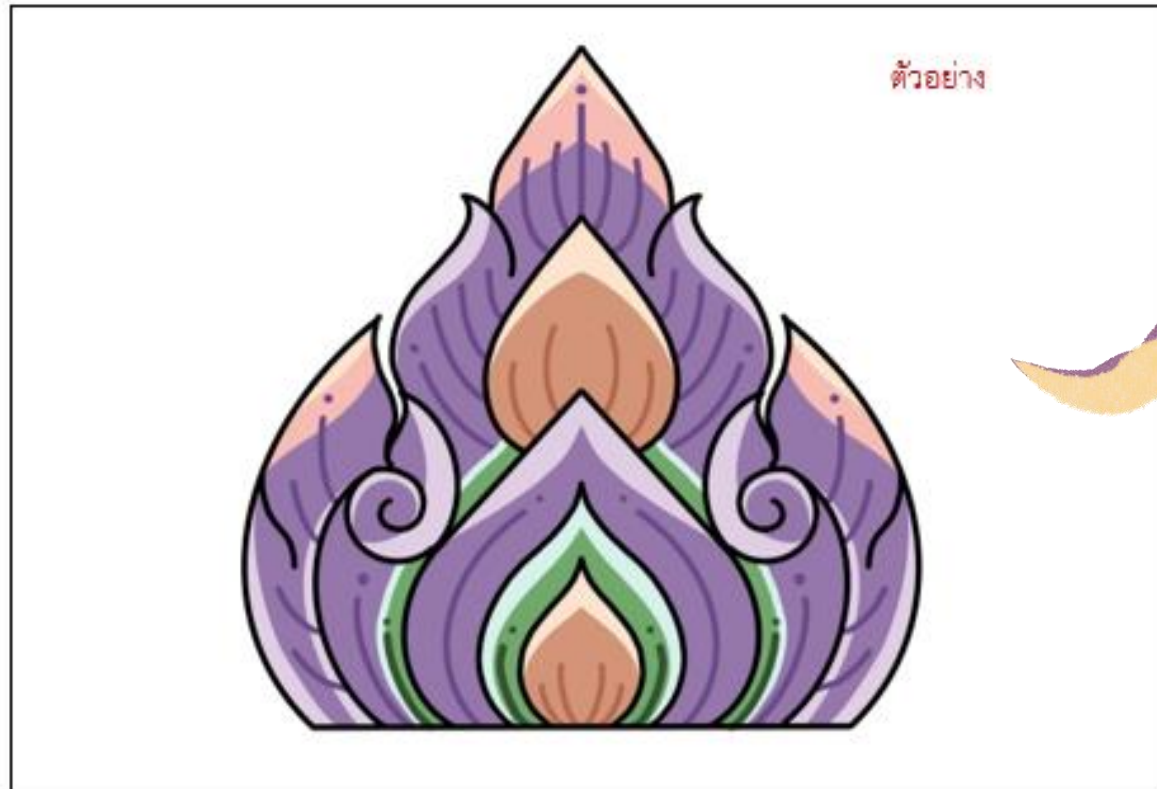
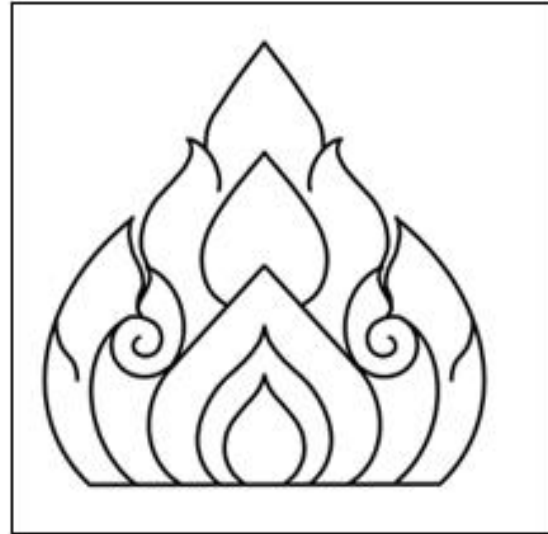
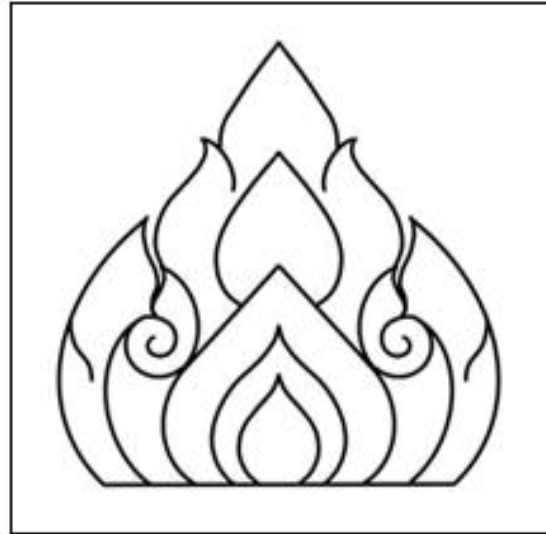
ให้นักเรียนทำใบงานที่ ๑
เรื่อง การวาดลายกระจังโบเทศ

ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม

๑. ครูปลายทางให้เตรียมใบงาน เขียนชื่อ ชั้น เลขที่ ให้เรียบร้อย
๒. ให้นักเรียนวาดลายกระจังใบเทศตามแบบที่กำหนดให้ พร้อมระบายสีให้สวยงาม
๓. ครูปลายทางคอยให้คำแนะนำการวาดลายไทย
๔. นักเรียนลงมือสร้างสรรค์ผลงาน จากนั้นนำเสนอผลงาน

เฉลยใบงานที่ ๑ เรื่อง การวาดลายกระจัดังโบเทศ
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง ทศนศิลป์ถิ่นไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ลายไทยหรือลายใคร
รายวิชา ศิลปะ รหัสวิชา ศ๑๖๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดลายกระจัดังโบเทศตามเส้นประ และวาดลายกระจัดัง
โบเทศในกรอบสี่เหลี่ยม พร้อมระบายสีให้สวยงาม

เฉลยใบงาน

สรุปบทเรียน

ศิลปะไทยได้รับอิทธิพลทั้งจากธรรมชาติ ประเพณี และวัฒนธรรมในสังคมไทยจากต่างประเทศ โดยเฉพาะ ศิลปกรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา อาจกล่าวได้ว่าศิลปะไทย สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนา เป็นการเชื่อมโยงและโน้มน้าว จิตใจของประชาชนให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา

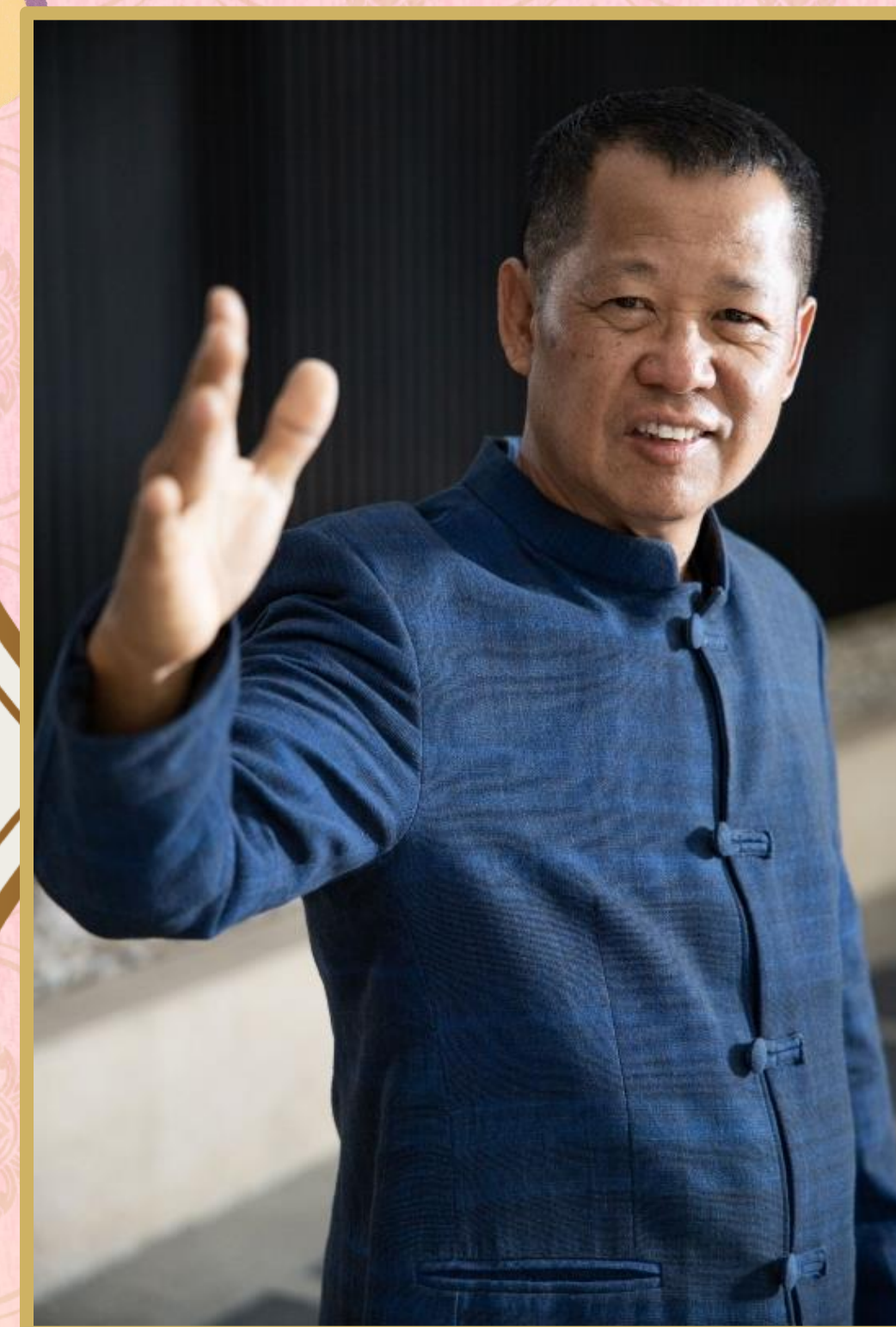
สรุปบทเรียน

แม้ว่าศิลปะไทยจะได้รับอิทธิพลจากหลายประเทศ เช่น อินเดีย จีน ขอม เขมร แต่ช่างไทยก็สามารถนำไปพัฒนาลวดลายจนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองที่มีความแตกต่างไปจากชาติอื่น คือ ศิลปะไทยแตกต่างไปจากศิลปะตะวันตกตรงที่ศิลปะตะวันตกนั้นเป็นแบบธรรมเนียมชาตินิยม แต่ศิลปะไทยจะดัดแปลงธรรมเนียมชาติไปตามคตินิยมที่คิดสร้างสรรค์จากปรัชญา

คติสอนใจ จากศิลปินวันนี้

“เราสู้เด็กไม่ได้ จงยอมรับชะชะ”

อ.เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์

ภาพ อ.เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์

ที่มาภาพ <https://arch.spu.ac.th/>

บทเรียนครั้งถัดไป

เรื่อง ศิลปะกับบทบาททางสังคม
สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบงานที่ ๒ เรื่อง บทบาทงานทัศนศิลป์ในชีวิตและสังคม
อุปกรณ์วาดเขียน ดินสอสี

